

ELEŞTİRİ-VORUM

IDANS Festivali'nde
medyaya ince ayar!

YAŞAM KAYA yasam.kaya@gmail.com

BIMERAS'ın bu sene beşincisini düzenlediği 'IDANS Uluslararası Çağdaş Dans ve Performans Festivali' ilk gösterisini 2 Ekim Pazar akşamı Portekizli yazar, yönetmen ve aktör Tiago Rodrigues'ın Mundo Perfeito topluluğu ile geliştirdiği medya incelemesi 'If A Window Would Open' (Bir Pencere Açılıysaydı) ile gerçekleştirdi. Video ve müzik etkileşimli İngilizce performans, Türkçe özet üstyazılı Garajistanbul'da sanat severlerin karşısına geçti. Türkiye'deki medya işleyişinin bir benzerinin Portekiz'de ve dünyada olduğunu insanlara sunan performans, medya eleştirisinde tiyatroyu etkili bir güç olarak kullanıyor.

Güncel sanat, dans, tiyatro, müzik ve performansın çeşitli ifadelerini kapsayıp performanvite ve bedensellik eksenleri üzerinden ortak noktalarını vurgulayan ve her yıl farklı bir konuyu tartışmaya davet eden IDANS Festivali'nin bu yılki temel kavramsal çerçevesi 'İşte' olarak belirlenmiş, IDANS çağdaş gösteri sanatlarının her bir aşamasının nasıl bir işte teşkil ettiğini; endüstriyel üretim sonrası 'gayri-maddi' emeğin sanatsal çalışmaların işleyiş, kurgulanış ve örgütlenişine nasıl yansıdığını; sanatın 'yaratıcılık' eksenli ekonomik ve sembolik üretime nasıl katkıda bulunduğu ve bunları nasıl dönüştürdüğünü araştırın çalışmalara, gösterimlere, kamusal alan yerleştirmelerine, sunumlara ve panellere yer veriyor.

'Günümüzün kapitalizmde' adeta bir dansçı gibi betimlenen 'yeni işçi'den fiziksel ve zihinsel hareketliliğe sahip, çevik, esnek olması; imgelerin, fikirlerin, duyarların ve jestlerin üretimine ve dolaşımına tüm varlığıyla katkıda bulunması bekleniyor.

Güncel sanatlar nasıl işler? Ne işler? Sanat nasıl bir işler? Sanatçı bir işçi midir? Zanaat ve sanat ayrımı, kol ve zihin emeği arasındaki ayrım geççerli midir? Yaratıcılığın bileşenleri nelerdir?



Günümüz üretim düzeni içinde yaratıcılık sömürülme ve esirleşmenin bir aracı haline mi dönüşmüştür? Yaratıcılığın, insanlığın kendini gerçekleştirme ve özgürleşmesindeki rolü nedir? Bütün bu sorular festivaldeki gösterilerin temelini oluşturmuş durumda.

'If A Window Would Open', kapitalist sistem içinde kendisinden her türlü saçma fikirleri insanlara sunma görevi verilmiş bir haber spikerini konu edinmiş, 'İş' olgusunun getirdiği yükümlülük doğrultusunda günümüz liberal sistemi içinde, insanları sadece görevlerini yapmakla zorunlu robotlar olarak gören anlayışa çarpıcı eleştiriler getiren tiyatro performansı, medyanın ne derece kontrol altında tutulduğunu açıklıkla göstermiş. Festivalin ilk gününe damga vuran gösteriden bahsedelim.

SUSMAK VE KONUŞMAK ARASINDA

Oyun, sahnedeki dört sandalyeye oturmuş oyuncuların, arkaalarında yer alan haberlere ses (hayat) vermesiyle başlıyor. Bir televizyon kanalındaki ana haber bülteninin toplumu ilgilendirmeyen onlarca olayı bizlere sunduğu gerçeği ışığında, oyuncuların haberlere yaptıkları dubajlar tirajikomik anların oluşmasına neden oluyor. Sel felaketleri, savaşlar, depremler, açlık, işsizlik, fakirlik, adalet gibi olay ve kavramların yok sayıldığı bu haber bülteninde; politikacılar, kendini bilmez sanatçılar, lümpen insanlar hatka gösteriliyor. Görüntülere ses veren oyuncular, müthiş bir hicivle olayları seyrîciye anlatıyor. Belli bir süre sonra haber spikerinin isyanına tanık oluyoruz. Sunduğu haber karşısında gerçeklerle yüzleşen spiker birden susmaya başlıyor. Bültenin uzunca bir süresi medyada çalışan bir emekçinin iç sesini dinliyoruz. Ülkenin gerçek gündemine, çocukluğuna, aile hayatına, her akşam bir saatlik işinin ondan alıp götürdüklerine tanık oluyoruz.

Kapitalist sistem içinde yönlendirilmiş ve susturulmuş medyayı gösteren 'If A Window Would Open' Türkiye'de son dönemde yaşanan olaylara da ışık tutuyor. Her gece saptırılmış, yönlendirilmiş, gerçeklerle uzaktan yarıktan ilgisi olmayan yalan gündemlerle yükümlü haberler topluma sunulurken; bilincini, belleğini kaybetmiş yığınlar her geçen gün sokaklarda çoğalıyor. İşte bu noktada sahnedeki gösteri bizlere soruyor: Medya susarsa neler olur? Sorunun cevabı içinde saklı. Kapitalist medya sustuğu vakit toplumdaki sosyokültürel değişimi bir düşünün...

Tiago Rodrigues'ın yönetiminde Paula Diogo, Cláudia Gaiolas, Tónan Quito ve DJ ALX'in sahnede yer aldığı 'If A Window Would Open', IDANS Festivali'nin ses getiren oyunu. Festival boyunca birbirinden ilginç gösteriler sizleri bekliyor...